

kísérlet, ami nem jutna túl önmagán, ha Ladányi bábja nem mozdulna meg hirtelen. A reménytelen vágyak indái fojtogatta szereplők egymáshoz tehetetlenül, bénán és szívükben vakon sodródó, keserű, szeretet után ágáló alakját egyszerre túlragyogja a szerző a maga váratlan megelégedésével. A színlap tördelése is azt sugallja – ha jól értelmezem –, mintha két, párhuzamos produkció kerülne elénk. Az angol és a magyar nyelvű cím szavai közé függőleges lénia ékelődik; lejjebb ennek bal oldalán olvassuk: „táncolja: Ladányi Andrea”, balra pedig: „előadják:” (és itt a többi fellépő névsora következik). A koreográfus igéző szólójában először jelmeze historizáló darabjaitól szabadul: leveszi parókáját és véres felhőt idéző szoknyáját. Szűk dresszbe öltözött alakja a szín eddig sötétben tartott, első sávjába lép. Ez a mező fekete, míg a szín további része fehér. A padlóján sűrű folyadék, vélhetően olaj csillog. A megszabadult hercegnő belehemperedik az izmós anyagba. Ósgyilként, magzatvízben kuporgó embrióként tekereg, gubbaszt benne. A síkos padlón megfeszülő és elernyedő testé-

nek vonaglásával halad előre. A semmibe tart. A semmivé válás felé, szabadulva a létezés fogságából.

**LA dance company,
MU Színház**

ALICE B.

ZENE: Apocalyptic. **LÁTVÁNY:** Jorma Uotinen. **FÉNY:** Fésűs Zsolt. **KOREOGRAFIA:** Jorma Uotinen.

TÁNCOLJA: Ladányi Andrea.

HENRIETTE A VONATON

ZENE: Monteverdi, Sigur Rós, Rautavaara. **KREATÍV ZENE:** Kis Erzs. **LÁTVÁNY:** Antal Csaba, Ladányi Andrea. **FÉNY:** Fésűs Zsolt. **RENDEZŐ-KOREOGRAFUS:** Ladányi Andrea.

ELŐADJÁK: Kozmér Alexandra, Kovács Martina, Ladányi Andrea, Bánki Zsolt, Miklós Marcell.

MESTYÁN ÁDÁM

Testek passzázsai

■ PASSZÁZS (SZELLŐRÓZSA, TEST-PÁR-BESZÉD, 5 > 3) ■

Három koreográfus és három zeneszerző. Mind a hatan fiatalok, akárcsak a közreműködők. Olyan táncosgenerációról van szó, amelynek tagjai itt-ott már nevet szereztek maguknak (leginkább az Artusban, Goda Gábor műhelyében), ám önálló estet még nem kaptak. Azt ugyan most se kapták meg, de a Műhely Alapítvány jóvoltából két estén keresztül nagyszámú közönségnek mutathatták meg magukat. Üdén, komolyan és legfőképpen: sikeresen. A Passzázs-est az Őszi Fesztivál egyik legnagyobb eredménye.

Egy igen távoli kérdéssel kezdem: mi a passzázs? Magyarul mindközönségesen átjárót jelent. Ámde az eredeti francia szónak – *passage* – komoly szellemtörténeti öröksége van. Walter Benjamin munkájára, a befejezetlenül maradt óriási *Passagen-Werkére* gondolok. A passzázs itt a XIX. századi Párizs és egyben az egész modernitás metaforája. A passzázsokban zajló kereskedelem, a passzázsok építészete, az új anyagok és új célok mintegy előremutatóan akár a mai világgállapotot is leírják. A MU Színházban tartott tánc-

Katona Gábor, Fejes Kitty, Bartányi Flóra és Bede Péter a Szellőrózsában

Kiss Viktória és Nagy Andrea a Test-pár-beszédben

Koncz Zsuzsa felvételei

est persze kevesebb intellektuális súlyt hordoz, mégis érdemes elgondolkodni, hogy a passzázs mint szabadon választható értékek helye mennyiben segít leírni az előadásokat.

A Műhely Alapítvány alapötlete szerint koreográfusok és zeneszerzők egymásra találását akarta elősegíteni. Ezért pályázatot írt ki, melynek eredményeképpen három táncos – Katona Gábor, Nagy Andrea és Umniakov Nina –, valamint három zeneszerző – Bede Péter, Maróti Emese és Bolcsó Bálint – kooperációit választották ki. A zene és a tánc kölcsönhatása persze nem újdonság. Az újat a zene–tánc viszony felhasználásának módja adná. A koreográfus–táncosok igyekeznek is, és bizonyos módon mindegyikük a magával hozott különböző hátterekkel való ironikus szembeeszegetést választja. Leginkább Katona Gáborra jellemző ez a hozzáállás, hiszen ő néptáncos. De Nagy Andrea és Umniakov Nina, akik mindketten az Artus darabjaiban dolgoztak az utóbbi években, szintén igyekeznek kilépni már megszokott világukból. Különösen érdekes, hogy Katona Gábor és Nagy Andrea a kilencvenes évek végén már többször is összetalálkozott a színpadon, mégpedig a Phobos táncegyüttesben.

A passzázs tehát az a hely, ahol szabadon válogathatunk a mozdulat és a hang új útjait felfedező gesztusokban. A kezdő darab, a *Szellőrőzsza* Katona Gábor és Bede Péter produkciója. Első verzióját már tavasszal, a Trafóban megrendezett *A Szóló és Duó Nemzetközi Táncfesztivál Legjobbjai* című rendezvényen bemutatták, és meg is kapta a legjobb duónak járó díjat. Akkor Bede szaxofonozása mellett Katona egyedül táncolt, s valóban izgalmas dolgot műveltek. Most, az új *Szellőrőzsza*ban duóból kvartetté bővültek Fejes Kittyvel a Közép-Európa Táncszínházból, akit Bartányi Flóra kísér nagybőgőn. Sajnos a szereplők mennyiségének növekedése nem vonta magával a minőségét is. Sőt, mintha az eredeti verzió szigorú koncentrációja itt némi amatőr lazasággal párosulna.

Katona és Bede kezd – a már ismert elemeket láthatjuk újra. Ebből a legszebb vagy leginkább eltalált mozzanat az, amikor Katona egyetlen kézmozdulattal csendet parancsol, mintegy elfogja a levegőt a szaxofon előtt. A kéztartás fantasztikus ereje mintha mágikus hatalommal bírna. A táncos egészen közel megy a zenészhez. Mintha neki táncolna, improvizálna. Ekkor – egyelőre a függönyök

mögül – nagybőgő hangja hallatszik, és Fejes Kitty rohan be a színpadra. Éles mozdulatokkal, mint valami harcos megáll a színpad közepén, aztán kimegy. Ez a játék többször ismétlődik, majd a táncosnő behoz egy nagybőgőt. Bartányi Flóra követi. A következő percekben az ő duettjük kerül előtérbe, és Fejes Kitty – aki amúgy az egyik legképzettebb kortárs táncosunk – először finoman játszik a vonó mozgásával. Mintha annak meghosszabbítása volna, karjait és egész testét a ritmusnak rendeli alá. A későbbiekben a két pár hol együtt, hol külön táncol és zenél. Sajnos azonban egyre érdektelenebbé válik az előadás. Az utolsó kép pedig kifejezetten hervasztó. A zenészek elhagyják a színpadot. Katona a nagybőgőt reccgetti, míg a táncosnő a szaxofon gombjait nyomogatja. E teljes elhagyatottságra borul a darab végét jelző sötét.

Nagy Andrea különleges színpadi jelenlétét ezúttal Kiss Viktória énekesnő színesíti. A *Test-pár-beszéd* című darabban a táncosnő testére hangszedőket rögzítettek. Bár ezzel a technikával már nagyon sokan éltek, most mégis érdekesnek hat, hiszen a darab harmadik, „láthatatlan szereplője”, Maróti Emese egy keverőpulton mixeli a bejövő hangokat. Kiss Viktória enyhén Ágens-beütésű énekstílusa baljósra hangolja Nagy Andrea absztrakt táncát. Az ő „átjárójuk” Catullus-versekkel kezdődik. A félelmetes, töredékes recitációból az elején tisztán még csak az *excrucio* szó hallatszik ki, amely kínzást jelent. S van ebben az alkotásban valami sötét, tudattalan, már-már gonosz. Kissé gyötrelmes, ahogy a lassú mozdulatokban a végre összezerjedő hangszedők zaját várjuk. Később felgyorsulnak: a lélegzet ritmusára táncolnak – ugyanis az énekesnő is a földre kerül. Tiszteletre méltó, hogy még így is képes üvegterő hangokat kiadni. A mindössze negyedórás etűd utolsó jelenetében csak Nagy Andrea lélegzetét halljuk. Kísérleti mű – mégis jól formált íve van, s lekerekített a vége.

Az est zárata Umniakov Nina koreográfiája, az 5. Legalábbis a programfüzetben még ez szerepel, a premier idejére azonban már csak 5 > 3 lett. A táncosok, úgy látszik, eleinte öten voltak (három lány és két fiú), aztán valahogy elhullottak a fiúk, s maradt Umniakov, Nagy Csilla és Kopeczny Kata. A passzázs metaforájára ez a darab játszik rá a legjobban. Öt hatalmas hangfal alkotta térben bolyonganak a nézők. Az eleinte köztünk tébláboló három hölgy

egyre gyorsabb és gyorsabb köröket tesz. Aztán összekapaszkodnak, és helyet szorítanak ki maguknak. E performansz jellegű gesztus nagyon hatásos. Terelik a közönséget, majd amikor már megfelel számukra a tér, aszimmetrikus és groteszk mozgássorokat hajtanak végre. A zene talán ebben a darabban a legfurcsább. Vérbeli *noise-musicot* hallhatunk, zörejekből álló aláfestést. Természetesen megkomponált, belső törvényszerűségekkel rendelkező zenei entitásról van szó.

A három táncosnő koreográfiája mértaniasan szerkesztett, bepróbált, munkás alapvetés. A hol felerősödő, hol elhalkuló hangokra igazi térkísérletet láthatunk. Két kiemelkedő részt említenék meg: az első egy refrénszerű mozgássor, mely vissza-visszatér. Először mintha szalutálnának a nézőknek, majd a fejükhöz illesztik a csuklójukat, így határozottan aranyosnak nevezhető kis „fülecskék” jönnek létre. Ebből a pozícióból indul el egy új rész. A második, szebb szakasz egy kissé szakadozott szekvencia után látható. Hirtelen együtt kezdenek el mozogni, először csak tengerzajra hajladoznak, mint hínár a víz alatt. Aztán erős fehér fénybe fordulnak, a mozgásuk kissé szétart megint, majd egy szempillantás alatt felgyorsulnak, és szinkronban táncolnak. A performansz-táncelőadás végén úgy tűnnek el, ahogy jöttek: beleolvadnak a közönség soraiba.

A *Passzázs* azért nevezhető az Őszi Fesztivál és a Műhely Alapítvány egyik legeredményesebb estjének, mert célja szerint a kortárs művészetet elősegítő, három valóban figyelemre méltó

előadást tudott a közönség figyelmébe ajánlani. Nem külföldi világsztárok, hanem hazai független táncosok a lehető legértékesebb ajándékot prezentálták a publikumnak: önálló testnyelvet kerestek, önálló mondanivalóval. Munkát és időt áldoztak arra, ami mindnyájunk számára a legfontosabb: hogy végre kitaláljunk a passzázsok labirintusából.

PASSZÁZS (MU Színház)

SZELLŐRÓZSA

ZENESZERZŐ: Bede Péter. KOREOGRÁFUS: Katona Gábor. FÉNYTERV: Fésűs Zsolt. HANGMÉRŐK: Kondás Zoltán.

ELŐADÓK: Bartányi Flóra (nagybőgő), Bede Péter (szaxofon), Fejes Kitty, Katona Gábor.

TEST-PÁR-BESZÉD

ZENESZERZŐ: Maróti Emese. KOREOGRÁFUS: Nagy Andrea. HANGMÉRŐK: Pápai István. FÉNYTERVEZŐ: Bánki Gabriella. JELMEZTERVEZŐ: Rosztás Zoltán, Vigh Krisztina.

ELŐADÓK: Kiss Viktória (ének), Nagy Andrea.

5 > 3

ZENESZERZŐ: Bolcsó Bálint. KOREOGRÁFUS: Umniakov Nina. FÉNY: Payer Ferenc.

ELŐADÓK: Kopeczny Kata, Nagy Csilla, Umniakov Nina.

KUTSZEGI CSABA

Koreográfiák egy kaptafára

■ E-MOTIONS; A VÉR RITMUSA; HOMMAGE À BACH ■

Akkor jár el korrekten, aki Földi Béla tevékenységét méltatja, ha nem a koreográfust, hanem az együttesvezető táncpedagógust dicséri. Kész – Földinek köszönhető – csoda, hogy még létezik a Budapest Táncszínház, és hogy minden évadban bemutatókkal jelentkezik. Az együttesnek a túléléshez szükséges támogatást évről évre nehezebb előteremtenie, közben a feltehetően a nélkülözésbe belefáradó táncosok igent mondanak a csábító hívásokra. A Szegedi Kortárs Balett kitűnő művészei közül például hárman is Földi Béla műhelyében tanultak meg táncolni. A Budapest Táncszínház jelenlegi tagjai – bár nem igazán egységes a társulat – tánctechnikai tudásukkal most is kiemelkednek a magyar kortárs táncosok átlagos mezőnyéből. Iskolának tehát nagyszerű az együttes.

De az iskolás jelleg sajnos a csapat bemutatóin is átüt. A három, illetve két éve bemutatott *Az európai* és a *GisL-2* óta a Budapest Táncszínház nem rukkolt ki jelentős premierrel. Ez lehet ok és következmény is egyszerre, de mindenképpen azt jelzi, hogy az együttes nem találja sem működésének stabil finansziális alapját, sem pedig önálló művészi arculatát. Az elmúlt évad februárjában bemutatott, *Lombik projekt* című, egyfelvonásosokból álló esten biztató jelek mutatkoztak. *Ismerlek* címmel az a Fodor Zoltán készített koreográfiát, aki Földinél kezdte pályafutását, és jelenleg szabadúszóként olyan szerepeket kap, mint például Juronics Tamás *Tyaltjának* Romeója. Fodor érzékkel mozgat testet, lelket, nagyszerűen táncoltat, alázattal közeledik az anyaghoz, színpadra lépve szerényen viselkedik, és hatásos, színvonalas pro-

dukciót nyújt. Meggyőződésem, hogy a Budapest Táncszínháznak a jövőjét a múltjában kellene megtalálnia, vagyis azok között a fiatal művészek között, akik az együttesből indultak, kötődnek hozzá, és jól ismerik azt.

Földi Béla évek óta két pont között vergődve igyekszik társulata imázsát felépíteni: vagy koprodukcióra lépve külföldi koreográfust importál, vagy saját maga alkot. A Nemzeti Táncszínházban májusban az előbbire, júniusban és októberben az utóbbira láthatunk példát.

Az együttes találkozása külföldi koreográfusokkal általában szerencsés és sikeres. A Raza Hammadi koreografálta, már említett *Az európai* véleményem szerint 2002 egyik legjobb táncszínházi előadása volt, és egy évvel később, bár nem volt ennyire kiemelkedő, de az Amir Kolben jegyezte *GisL-2*-vel sem kellett szégyenkeznie a társulatnak. Másfajta feladatot jelentett 2004 szeptemberében a Krisztina de Châtellal folytatott együttműködés. A magyar származású holland koreográfus majdnem két évtizeddel korábbi legendás darabját, a *Földet* tanította be a Budapest Táncszínház közreműködésével ideiglenesen összeállt nemzetközi együttesnek. A Földi-tanítványok nagyszerűen helytálltak az Artus Stúdióban játszott egyfelvonásosban.

A társulat májusi premierje ezekhez az előzményekhez képest csalódást keltett. A francia Marie-Laure Tarneaud koreografálta *E-motions* tipikus középszerű kortárs alkotás: nincsenek benne nagyon rossz részek, minden összetevőjének színvonala elfogadható, akadnak kellemes tételek, valamint jól sikerült előadóművé-